

**SOSIAALI- JA TERVEYSMINISTERIÖN TILINPÄÄTÖSKANNANOTTO
TYÖTERVEYSLAITOKSEN TOIMINNASTA VUODELTA 2020**

SISÄLLYS

1. Yleisarvio ja valmistelu	3
2. Tulossopimuksen toteutuminen	4
2.1 Arvio yhteiskunnallisen vaikuttavuuden toteutumisesta	4
2.2 Arvio toiminnallisten tulostavoitteiden toteutumisesta	4
3. Valtiontalouden tarkastusviraston ja muiden tarkastusten huomiot	6
4. Toimenpiteet	6
4.1 Työterveyslaitokselle ehdotetut toimenpiteet.....	6
4.2 Sosiaali- ja terveysministeriön toimenpiteet	6

Sosiaali- ja terveysministeriö (STM) antaa valtion talousarvioasetuksen (1243/1992) 66 i §:n edellyttämän tilinpäätös- ja toimintakertomuskannanottonsa Työterveyslaitoksen toiminnasta vuodelta 2020 ja niistä toimenpiteistä, joihin tilinpäätöskertomus ja siitä 13.4.2021 annettu tilintarkastuskertomus ja vuosiyhteenveto ja muut selvitykset antavat aiheita.

1. Yleisarvio ja valmistelu

Tulossopimuskauden 2020-2023 ensimmäinen vuosi oli poikkeuksellinen Korona-pandemian vuoksi. Koronaepidemia muutti merkittäväällä tavalla yhteiskunnan arjen, erityisesti työpaikoilla. Työterveyslaitos reagoi kiitettävästi muuttuneeseen tilanteeseen. Työterveyslaitos julkaisi vuonna 2020 useita ohjeita useilla eri kielillä. Työterveyslaitos tuki työelämää pandemian torjunnassa työturvallisuuslain mukaiseen riskienarviointiin perustuvilla yleisillä toimintaohjeilla. TTL antoi myös räätälöityä ohjeistusta suojaustoimenpiteistä eri toimialojen erityispiirteet huomioiden yhteistyössä työpaikkojen ja työmarkkinajärjestöjen kanssa.

Muuttunut tilanne vaikutti myös Työterveyslaitoksen omiin työntekijöihin. Työterveyslaitoksen organisaatio pystyi joustavasti mukautumaan haastavaan tilanteeseen ja suoriutui vaikeuksista huolimatta tehtävistään erittäin hyvin. Kun ensimmäinen korona-aalto rantautui Suomeen, Työterveyslaitoksen henkilökunta siirtyi suurelta osin etätöihin. Läsnätyössä jatkoivat pääsääntöisesti vain laboratorioiden ja poliklinikoiden henkilökunta. Käytetty työpanos laski 427 henkilötyövuoteen (htv) edelliseen vuoteen verrattuna (457 htv). Työsuhteessa oli vuoden lopussa yhteensä 508 henkilöä, mikä on 6,1 % enemmän kuin edellisellä vuonna (31.12.2019: 477 henkilöä). Työntekijöistä suurin osa (81,5 %) on toistaiseksi voimassa olevassa työsuhteessa ja heistä kokoaikaista työaikaan noudattaa 84,4 %. Henkilöstötyytyväisyys nousi tasolle 3,74 (3,52 vuonna 2019) ylittäen vuodelle 2020 asetetun tavoitteen (3,5).

Taloudellisesti vuosi 2020 oli Työterveyslaitokselle odotuksiin nähden positiivinen. Kannattavuus säilyi hyvänä ja siitä huolimatta, että Työterveyslaitos ei päässyt tuottotavoitteisiin, toimintaympäristön muutokseen pystyttiin reagoimaan siten, että negatiivisilta henkilöstövaikutuksilta vältyttiin. Työterveyslaitoksen valtionosuuden tasossa tapahtui jonkin verran muutoksia suhteessa vuoteen 2019. Palkkausten tarkistus ja Työelämän ja työhyvinvoinnin kehittämisohjelmaan osoitettu 1 miljoonan euron rahoitus nostivat tasoa, kun taas hallitusohjelmassa sovittu siirtyvien erien tason perusteella tehty leikkaus nipisti rahoituksesta 330 000 euroa. Vuoden 2020 toisessa lisätalousarviossa osoitettiin Työterveyslaitokselle 400 000 euron lisärahoitus, jotta toimintaa voitiin suunnata väliaikaisesti uudelleen siten, että liiketoimintaa palvella resursseja siirrettiin COVID-19 –epidemiaan liittyvään työhön.

Viestinnässä ja medianäkyvydessä TTL onnistui edellisten vuosien tapaan hyvin, edelleen kasvattaen potentiaalista vaikuttavuuttaan sekä perinteisessä että digitaalisissa medioissa. Koronapandemia lisäsi viestinnällisiä toimenpiteitä.

Tulossopimuksen hallitusohjelman toimeenpanoa ja hallinnonalan strategisia painopisteitä koskevat keskeiset tavoitteet toteutuivat suunnitellusti ja osin yli tavoitteen. Tulossopimuksen toteutumista käsitellään tarkemmin luvussa 2.

Kokonaisuudessaan STM arvioi, että Työterveyslaitos on toteuttanut vuoden 2020 tulostavoitteet asetettujen tavoitteiden mukaisesti, (arvosana 4).

Arviointiasteikko 1-5; jossa:

1 = Tulostavoitetta ei ole edistetty toimintavuonna.

2 = Tulostavoite on osittain toteutunut:

3 = Tulostavoite on toteutunut lähes tulossopimuksessa suunnitellun mukaisesti.

4 = Tulostavoite on saavutettu tavoitteen mukaisesti.

5 = Tulostavoite on saavutettu ja ylitetty huomattavasti.

Kannanotto on valmisteltu STM:n sisäisessä valmisteluryhmässä sekä työ ja tasa-arvo-osaston johtoryhmässä. Kannanotto on käsitelty ministeriön virkamiesjohtoryhmässä, ja Työterveyslaitos on antanut siitä palautteen. Perhe- ja peruspalveluministeri on tehnyt päätöksen kannanotosta kansliapäällikön esittelystä. Valmistelu on perustunut ministeriön sisäiseen ohjeeseen, tilintarkastuskertomukseen sekä Työterveyslaitoksen vuoden 2020 tilinpäätökseen ja toimintakertomukseen.

2. Tulossopimuksen toteutuminen

2.1 Arvio yhteiskunnallisen vaikuttavuuden toteutumisesta

Vuosi 2020 oli nelivuotisen tulossopimuskauden ensimmäinen vuosi. Poikkeuksellisissa olosuhteissa Työterveyslaitos tuki sosiaali- ja terveysministeriötä toimialueellaan sekä koronapandemiaan liittyvissä tehtävissä, että hallitusohjelman toimeenpanossa. Toimenpiteiden yhteiskunnallinen vaikuttavuus näkyy pitkällä aikavälillä, mutta koronapandemiaan liittyvällä työpaikkojen ohjeistuksella ja viestinnällä voidaan arvioida olleen välitöntä vaikutusta työpaikkojen terveysturvallisuuteen ja riskienhallintaan.

2.2 Arvio toiminnallisten tulostavoitteiden toteutumisesta

Palvelut

Työterveyslaitoksen tulostavoitteena on edistää työkykyä ja työhön osallistumista sosiaali- ja terveysuudistus huomioiden ja sosiaaliturvakomitean työtä tukien. Työterveyslaitos on osallistunut vahvalla panoksella työkykyohjelman valmisteluun sekä ohjelman ammattilaisten osaamista vahvistavan projektin ja vaikutusten arvioinnin toimeenpanoon.

TTL on tiivistänyt tutkimusyhteistyötä THL:n ja Kelan kanssa palvelujen ja etuuksien yhteensovittamisessa ja hallitusohjelmaan kuuluvan työkykyohjelman valmistelussa, toteuttamisessa ja arvioinnissa.

Sote-organisaatioille toteutettiin myös työhyvinvointikysely (MK18), jonka tuloksista järjestettiin tiedotustilaisuus ja palautetilaisuudet hankeorganisaatioille. Kyselyn datan pohjalta on valmisteltu lisäksi kehittämishankkeita, joista vanhusten palveluihin kohdistuva Hyvä veto –hanke on käynnistynyt yhteistyössä THL:n ja MK-hankeorganisaatioiden kanssa.

Työterveyshuollon ja muun terveydenhuollon integrointia edistetään TYÖOTE-hankkeessa, jossa on tarkoitus valtakunnallistaa ns. Keski-Suomen malli ja laajentaa sen soveltamista uusiin diagnoosiryhmiin. Hanke käynnistyi syksyllä 2020.

TTL on selvittänyt merimiesterveyskeskusten tarvetta kyselytutkimuksella, jota täydennettiin rekisteriaineistolla. Merimieslääkäreille järjestettiin myös viisi koulutusta liikennepalvelulain voimaantuloon liittyen.

Toimintakyky

Fyysisesti vaativien ja turvallisuuskriittisten tehtävien työkyvyn edistämiseksi Työterveyslaitos osallistui kansallisten suositusten laatimiseen työajoista esim. koronakriisissä sote-henkilöstön hyvinvoinnin tukemiseksi. Vuonna 2020 julkaistiin myös pohjoismaiset suositukset terveyttä ja työturvallisuutta edistävästä työaikaratkaisusta sekä opas työterveyshuolloille pelastushenkilöstön terveyden seurantaan.

Työterveyslaitos on tukenut Kykyviisarin käyttöönottoa mm. ESR-hankkeissa. Kykyviisari on työ- ja toimintakyvyn arviointivälineenä Työllisyyden kuntakokeilussa ja Työkykyohjelmassa. Vuoden 2020 aikana julkaistiin myös tutkimus Kykyviisarin juurtumisesta ja validiteetista.

TTL on tutkimus- ja kehittämishankkeissaan tuottanut tietoa ja ratkaisuja kognitiivisen kuormituksen hallintaan sekä laajentanut aivotyöindeksin käyttöä. Työhön osallistumista tukevien vaikuttavuusanalysoidun tiedon ja menetelmien levittäminen on toteutunut (mm. Oma linja –menetelmä). Myös Työelämä.fi sisältöjen laajentaminen on toteutunut yli asetetun tavoitteen.

Työn ja työhyvinvoinnin kehittämisohjelma (TYÖ2030) käynnistyi vuonna 2020 suunnitelman mukaisesti. Osana ohjelmaa käynnistettiin myös työn, terveyden ja työkyvyn tutkimus- ja kehittämishjelma.

Työn murrosta ja muutosta sekä työkyvyn tukemista koskevat tutkimustavoitteet täyttyivät pääosin. TTL julkaisi vuonna 2020 lukuisia teemoihin liittyviä selvityksiä, katsauksia ja artikkeleita.

Toimeentulo

Työterveyslaitos on tuottanut Hyvinvointia työstä –skenaariot, joissa on arvioitu työelämän tulevaisuutta ja mm. väestörakenteen ja ilmastonmuutoksen vaikutuksia siihen.

Horisontaaliset

Horisontaaliset tavoitteet ovat edenneet pääosin suunnitellusti tai jopa yli odotusten. Tutkimusjulkaisuiden määrä laski, mutta toisaalta tuottavuus kasvoi. Tietosuojaan ja viestintään liittyvät tavoitteet saavutettiin ja ylitettiin. Myös EU-OSHA:n Focal Point -tehtävien haltuunotto on onnistunut erittäin hyvin. Myös sukupuolivaikutusten arvioinnin implementointi osaksi Työterveyslaitoksen laatujärjestelmää on edennyt. Tiedonhallintalain ja digitaalisten palveluiden tarjoamisesta annetun lain toimeenpano etenevät tavoitteen mukaisesti.

ASA-digitalisaatiohanke on viivästynyt suhteessa tavoiteltuun. Datamigraation myöhästymisen vuoksi testiversiota päästään kokeilemaan aikaisintaan loppukeväästä tai kesällä 2021.

3. Valtiontalouden tarkastusviraston ja muiden tarkastusten huomiot

KPMG on antanut 13.4.2021 tarkastuskertomuksen Työterveyslaitoksen tilinpäätöksestä ja todennut lausuntonaan, että tilinpäätös antaa oikean ja riittävän kuvan Työterveyslaitoksen toiminnan tuloksesta ja taloudellisesta asemasta.

4. Toimenpiteet

4.1 Työterveyslaitokselle ehdotetut toimenpiteet

TTL:n tulee huolehtia, että ASA-rekisterin digitalisointi saadaan toimeenpantua vuoden 2021 aikana. TTL:n tulee selvittää noudattavatko sen nykyiset käytännöt kaikilta osin lakia julkisista hankinnoista. TTL:n tulee myös parantaa matkustusohjeen käytäntöjen noudattamista.

4.2 Sosiaali- ja terveysministeriön toimenpiteet

STM jatkaa yhteistyössä TTL:n kanssa TTL:n valtionosuus- ja liiketoiminnan eriyttämisen seurannan, valvonnan ja raportoinnin kehittämistä.

Helsingissä 10.6.2021

Perhe- ja peruspalveluministeri

Krista Kiuru

Kansliapäällikkö

Kirsi Varhila

JAKELU

Ministeriön osastot
Tulossopimusten valmisteluryhmien puheenjohtajat ja sihteerit

TIEDOKSI

Valtiovarainministeriö
Valtiontalouden tarkastusvirasto
Valtiokonttori (Netra)
Sosiaali- ja terveysministeri
Tarkastuspäällikkö Niina Sipiläinen